

Extended Abstract

The sociolinguistic study of Gilaki-Persian code-switching

Niloofer Mansoori Harehdasht *

Assistant professor of linguistics, Payame Noor
University, Tehran, Iran
nmansoori@pnu.ac.ir

Nasrin Jaleparvar Moghadam

MA graduate of linguistics, Payame Noor
University, Tehran, Iran
nasrinmoghadam013@gmail.com

Introduction

Code-switching refers to an unconscious alternation from one language to another within the same conversation (Gumperz, 1982). Code-switching studies, often conducted from linguistic, psychological or sociological perspectives, has been the center of attention in recent decades and with the increase in bilingualism in different societies, the detailed and multi-perspective analysis of this phenomenon has been felt more than before and most of the studies in this field have taken an interdisciplinary nature. In the framework of sociolinguistics and language psychology, code-switching studies, investigate their relationship with components such as age, gender, and education level of language speakers, the domain of language use, and people's attitude toward code-switching. Considering the fact that the study of code-switching patterns in a bilingual society can indicate the change pattern and the extent of use of language varieties in a society, it is necessary to study code-switching patterns in a bilingual society like Gilaki-Persian bilingual community. These kinds of studies from a sociolinguistic perspective will indicate: how common is the simultaneous use of two language varieties among Gilani speakers in their speech and language communication? And is there a difference between members of this bilingual community with different social classes and their code-switching patterns? For this purpose, by using quantitative and qualitative methods, we have tried to answer the following questions: 1. What is the relationship between the level of code-switching among bilingual speakers of Gilaki and Farsi, and the sociological variables of these speakers, such as their age, gender, and level of education? 2- In which social domains code-switching between Gilaki and Farsi take place more often? And 3- What effect does the language speakers' attitude towards code-switching have on their code-switching behavior?

Materials and Methods

The participants of this research were 182 bilingual speakers living in Rasht including 105 women and 77 men. All of the participants had Gilak origins; meaning that their parents had been living in Gilan and they mastered both Gilaki and Farsi. The sample population was from

* Corresponding Author

different age groups and different levels of education. The sampling method was semi-random and the subjects were selected according to their willingness to participate in the research. In the current research, a questionnaire was used to collect data from the target population. The questionnaire used in the current research is a researcher-made questionnaire that was compiled using research related to the research topic. Specifically, the Fishman model (1972) was used in the preparation of the questionnaire in the section devoted to the language use domains, and the criteria of Deville and Way (2014) were used to construct the items related to the speaker's attitude towards code-switching. The questionnaire was organized based on a five-item Likert scale (including: very little (1), little (2), somewhat (3), a lot (4) and very much (5)). The questionnaire was organized in three sections. In the first part, the social variables of participants (age, gender and education) and their proficiency in Gilaki and Farsi languages have been evaluated. In the second part, the issues related to the amount of use of code-switching in different language domains are discussed. In the third part of the questionnaire, the data related to people's attitudes towards code-switching was evaluated.

Results and Discussion

In terms of Domain Analysis and in relation to the code-switching patterns in different language domains, the results of the research results showed that the highest amount of code-switching is related to the two domains of friendship and family, and the least is related to the work domain. And the neighborhood and educational domain are located in between.

Regarding the relationship between gender and code-switching, the results showed that the gender of participants has a significant effect on the use of Gilaki - Farsi code-switching in all language use domains. In this way, the average use of code-switching in women is significantly higher than that of men. Therefore, gender is an important factor in determining the level of alternation between these two language varieties.

The statistical results also showed that the age of participants plays a significant role on the code-switching rate of bilingual speakers of Gilaki and Farsi in most language use domains.. These results clearly showed that the average use of code-switching among the age group less than 40 years old (including two age groups of under 20 years old and 20 to 40 years old) is significantly higher than the age group of 40 to 70 years old. While there is no significant difference between the two age-groups of under 20 years and 20-40 years. In this way, older speakers show less tendency to use code-switching in the research community.

Regarding the effect of education on the use of code-switching patterns of our bilingual speakers, According to the findings, the level of code-switching among Gilani speakers in all the language domains has a direct relationship with their level of education, indicating that the higher the education of the speakers, the more the use of code-switching in their daily conversations.

Finally, the research results on the attitude of bilingual Gilaki-Persian speakers towards code-switching showed that there is a strong positive relationship between the speaker's attitude toward code-switching and the frequency of code-switching across all language use domains.

Thus, the more positive a person's attitude toward code-switching, the more they engage in code-switching in conversations. Therefore, positive attitude is an important factor defining the speaker preferences for code-switching in this bilingual community.

Conclusion

In general, in the present research, we showed that Gilaki-Persian code-switching, which is an example of code-switching between a local variety and a standard language in Iran, is influenced by different factors, including socio-linguistic and psychological factors, and the language use domain. It seems that in addition to the mentioned factors, paying attention to the reasons behind the practice of code-switching and also the direction of code-switching from the local variety to the standard language or vice versa, can provide a more comprehensive perspective towards the code-switching pattern in the Gilaki-Persian bilingual community. Therefore, in terms of methodology, adopting a comprehensive and interdisciplinary approach and combining the sociolinguistic and psychological language analysis along with the pragmatic approach can provide a comprehensive and clear picture of the roles and patterns of code-switching in a bilingual society.

Keywords: code-switching, bilingualism, speaker's attitude, age, gender, Gilaki.

References

- Afshar, T. and Garavand, F. (2021). Code-switching in Laki-Farsi bilingual community, investigating the effect of age, gender and context of situation. *Linguistics and Khorasni Dialects* (2), 13.
- Ahmadi, Shahu. (2023). The study of code-switching in EFL classrooms in bilingual communities: a case study in Sandandaj. MA Thesis, Ilam University.
- Alfonzetti, Giovanaa. (2005), Integrational variation in code switching, some remarks, *Italian Journal of Linguistics*, Vol.17, No.1, pp. 93-112.
- Alfonzetti, G. (2014). Age-related Variation in Code-switching between Italian and the Sicilian Dialect. *Athens Journal of Philology*, 2(1), 21-34.
- Azizi1, K., Azizifar, A., Ghohari, H., Validi, Sh. (2018). Sociological study of codification phenomenon Bilingual Kurdish - Persian In the students. *Journal of Research in Teaching*, 3(6).
- Boztepe, Erman. 2003, Issues in Code-Switching: Competing Theories and Models, *Studies in Applied Linguistics and TESOL*, Vol.3, No.2. pp.1-27.
- Auer, P. (2002). *Code-Switching in Conversation: Language, Interaction, and Identity*. London: Routledge.
- Brown, Keith & Jim Miller. (2013). *The Cambridge Dictionary of Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chen, K. H. Y. (2008). Positioning and repositioning: Linguistic practices and identity negotiation of overseas returning bilinguals in Hong Kong. *Multilingua*, 27, 57-75
- Dewaele J.-M., Wei L. (2014). Intra-and inter-individual variation in self-reported code-switching patterns of adult multilinguals. *International Journal of Multilingualism*, 11(2), 225-246.
- Fang, X. (2022), Code-switching and the Construction of Identity in *Where Are We Going, Dad? Season V* from the Socio-psycholinguistic Perspective, *English Linguistic research*, Vol.11, No.2.
- Fishman J. Sociolinguistics: A Brief Introduction. Newbury House: Rowley, M.A; 1972
- Gardner, Chloros, P. (1991). *Language selection and switching in Strasbourg*. Oxford: Oxford University Press.
- Genemo, T. B. (2021). Multilingualism and language choice in domains. *Multilingualism – interdisciplinary topics*. IntechOpen.
- Gibbons J. (1987). *Code-mixing and code choice: A Hong Kong case study*. Multilingual Matters.

- Giesbers, H.W.M., 1989. *Code-switching tussen dialect en standaardtaal*. Amsterdam: PJ Meertens-Instituut voor Dialectologie, Volkskunde en Naamkunde.
- Greenfield L. Situational measures of normative language view in relation to Person, place, and topic among Puerto Rican bilinguals. In: Fishman JA, editor. *Advances in the Sociology of Language*. Vol. 2. The Hague: Mouton; 1972. pp. 17-35
- Grosjean, F. (1982). *Life with two languages: An introduction to bilingualism*. Cambridge, MA:Harvard University Press.
- Gumperz. J.J. (1971). "Language in Social Groups". *Language and National Development*. Vol. 3. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Gumperz. J.J. . (1982). *Discourse Strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jafari, Zohre. (2011). *The facilitative and debilitative role of code-switching: types, functions and gender preferences among Iranian EFL teachers and language learners*, M.A. thesis, University of Kashan.
- Meeuwis, Michael & Jan Blommaert. 1998: A monolectal view of code-switching. Layered code-switching among Zairians in Belgium. In Peter Auer (ed.), *Code-switching in conversation. Language, interaction and identity*, 76–98. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mesthrie, R. (2021). Colony, post-colony and world Englishes in the South African context. *World Englishes*, 40(1), 12-23.
- Muysken, Pieter. 2000: *Bilingual speech: A typology of Code-Mixing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Myers-Scotton, C. (1993). *Social motivations for codeswitching: Evidence from Africa*. Oxford: Oxford University Press.
- Parasher SN. (1980) Mother-Tongue-English diglossia: A case study of educated Indian Bilinguals' language use. *Anthropological Linguistics*.;22(4):151-168
- Poplack S. (1980). Sometimes I'll start a sentence in Spanish y termino en Español: Toward a typology of code-switching. *Linguistics*, 18, 581–618.
- Sebonde, R. (2012). Code-switching and social stratification in a rural Chasu community in Tanzania. *Language Matters*, 43(1), 60–76. <https://doi.org/10.1080/10228195.2011.627683>
- Sobrero, Alberto A. (1994) "Code switching in dialectal communities in Italy." *Rivista di linguistica* 6.1, 39-55.
- Stell, Gerald and Kofi Yakpo (ed.).(2015). Code-switching Between Structural and Sociolinguistic Perspectives, *Volume 43 of linguae & litterae*. De Gruyter.
- Vandekerckhove, R. (1998). Code-switching between dialect and standard language as a graduator of dialect loss and dialect vitality. A Case Study in West Flanders. *Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik*, 65(3), 280.
- Vogt, H (1954). Language contacts. *WORD*, 10(2-3), 365-374.
- Wardhaugh. (2000). *An introduction to sociolinguistics*. Beijing: Foreign language teaching and Research Press.
- Yim, Odilia and Clement, R. (2021), Acculturation and Attitudes toward code-switching: A bidimensional framework, *International Journal of Bilingualism*, vol.25, issue 5, pp.1369-1388.

زبان‌شناسی و گویش‌های ایرانی

سال ۹، شماره ۲، پیاپی ۱۵ (پاییز و زمستان ۱۴۰۳) شماره صفحات: ۱۷۷ - ۱۹۶

بررسی جامعه‌شناختی پدیده رمزگردانی میان گیلکی و فارسی

نیلوفر منصوری هره‌دشت^{۱*}، نسرين ژاله‌پرور مقدم^۲

۱. استادیار زبان‌شناسی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.

۲. کارشناس ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.

چکیده

واژه‌های کلیدی:

تحقیق حاضر به بررسی جامعه‌شناختی پدیده‌ی رمزگردانی میان گیلکی و فارسی در گویشوران گیلانی پرداخته است. داده‌های پژوهش با استفاده از پرسشنامه‌ی محقق‌ساخته از ۱۸۲ گویشور شامل ۱۰۵ زن و ۷۷ مرد دوزبانه گیلکی-فارسی شهر رشت جمع‌آوری شده است. در این پژوهش درچارچوب تحلیل حوزه‌ای فی‌شمن (۱۹۷۲)، رابطه متغیرهای جامعه‌شناختی سن، جنسیت و تحصیلات و متغیر روانشناختی نگرش افراد با میزان رمزگردانی گیلکی-فارسی درحوزه‌های مختلف کاربرد زبان مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که رمزگردانی میان گیلکی و فارسی در دو حوزه خانواده و دوستی بیشتر صورت می‌گیرد. همچنین گویشوران دوزبانه زن نسبت به مردان بیشتر از رمزگردانی در مکالمات خود استفاده می‌کنند و افراد جوان‌تر و تحصیل‌کرده‌تر به دلیل تمایل بیشتر در استفاده از زبان فارسی، بیشتر میان گیلکی و فارسی رمزگردانی می‌کنند. همچنین نتایج تحقیق نشان می‌دهد بین دو عامل نگرش افراد به رمزگردانی و میزان استفاده از رمزگردانی در تمامی محیط‌های کاربردی یک رابطه مثبت قوی وجود دارد. به طوری که هر قدر نگرش یک فرد به رمزگردانی مثبت‌تر باشد، به همان نسبت در مکالمات خود از پدیده رمزگردانی بیشتر استفاده می‌کند.

رمزگردانی

دوزبانگی

نگرش گویشوران

سن

جنسیت

گیلکی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۶ آذرماه ۱۴۰۳

پذیرش: ۲۱ بهمن‌ماه ۱۴۰۳

* آدرس ایمیل نویسنده مسئول: nmansoori@pnu.ac.ir

۱. مقدمه

رمزگردانی^۱ به معنای تغییر ناخودآگاه از یک زبان به زبان دیگر به هنگام صحبت کردن است که در یک رویداد کلامی واحد اتفاق می‌افتد (گامپر^۲، ۱۹۷۱). این پدیده اغلب در گفتار افراد دوزبانه که توانش ارتباطی به کار بردن دو زبان یا گونه زبانی را دارند دیده می‌شود و می‌توان آن را یک راهبرد ارتباطی و نیز جامعه‌شناختی دانست که علاوه بر انتقال معنی، می‌تواند به صورت هدفمند از جانب گویشور دوزبانه برای هویت‌سازی اجتماعی به کار گرفته شود. همچنین می‌توان رمزگردانی را شاخصی برای ابراز تعلق به یک گروه و یا جامعه زبانی مشخص در نظر گرفت (چن^۳، ۲۰۰۸). تحقیق حاضر رویکردی میان‌رشته‌ای به

¹ Code-switching

² J. J. Gumperz

³ K. H. Y. Chen

مطالعه رمزگردانی در جامعه دوزبانه گیلکی-فارسی داشته و تلاش می‌کند در چارچوب زبان‌شناسی اجتماعی و روانشناسی زبان به مطالعه رمزگردانی و ارتباط آن با مؤلفه‌هایی چون سن، جنسیت و سطح تحصیلات گویشوران زبان، حوزه کاربرد زبان و نگرش افراد به رمزگردانی بپردازد. چنان‌که اشاره شد، رمزگردانی فرآیندی است حاصل دوزبانگی و به کاربرد دوزبان یا گونه زبانی در گفتار واحد اطلاق می‌شود. درواقع رمزگردانی از طریق تعامل دو زبان در ذهن گویشور دوزبانه اتفاق می‌افتد (آلفونزتی^۱، ۲۰۱۴). بنابراین به نظر می‌رسد وجود رمزگردانی در یک جامعه نشان دهنده پویایی و کاربرد هر دو زبان در آن جامعه است. در مورد جامعه دوزبانه گیلکی و فارسی اما برخی مطالعات زبان‌شناختی در حوزه دوزبانگی و انتخاب زبانی^۲ مانند پژوهش رضایتی و حامی دوست (۱۳۹۳) در میان جامعه دوزبانه گیلکی-فارسی در شهر رشت نشان داده‌اند که نسل جوان در این جامعه در محیط‌های غیر رسمی همچون محیط خانواده و دوستی و حتی در ارتباط با والدین و اعضای خانواده نیز بیشتر تمایل به استفاده از زبان فارسی داشته و دامنه کاربرد دو زبان فارسی و گیلکی در میان جوانان به قدری از یکدیگر فاصله دارد که دیگر نمی‌توان آنها را دوزبانه‌های گیلکی-فارسی دانست و این مسأله گویش گیلکی را در معرض خطر زوال قرار خواهد داد. بنابراین بررسی الگوهای رمزگردانی در این جامعه دوزبانه به لحاظ جامعه‌شناختی می‌تواند نشان دهد که تا چه اندازه استفاده همزمان از دو زبان در گویشوران گیلانی در گفتار و ارتباطات زبانی آنها رایج است؟ و آیا تفاوتی میان افراد مختلف این جامعه در الگوهای رمزگردانی آنها مشاهده می‌شود؟ به این منظور با به‌کارگیری روش‌های کمی و کیفی کوشیده‌ایم به این سؤالات پاسخ دهیم که: ۱. میزان رمزگردانی در بین گویشوران دوزبانه گیلکی و فارسی چه ارتباطی یا متغیرهای جامعه‌شناختی این گویشوران مانند سن، جنسیت و سطح تحصیلات این افراد دارد؟ ۲. رمزگردانی میان گیلکی و فارسی در چه محیط‌ها و حوزه‌های کاربرد زبان، بیشتر به وقوع می‌پیوندد؟ و ۳. نگرش گویشوران زبان به رمزگردانی چه تأثیری در میزان رمزگردانی در افراد دوزبانه گیلکی-فارسی دارد؟

۱. پیشینه تحقیق

تاکنون مطالعه رمزگردانی اغلب از سه دیدگاه متفاوت زبان‌شناختی، روان‌شناختی و جامعه‌شناختی انجام گرفته است. دیدگاه زبان‌شناختی بیشتر بر محدودیت‌های دستوری در فرآیند رمزگردانی متمرکز بوده است و به این منظور بر تفاوت‌های ساختاری دو زبان و امکان وقوع رمزگردانی در درون جمله و یا خارج از مرز جمله و نیز ویژگی‌های ساخت‌واژی دو زبان پرداخته است. دیدگاه روان‌شناسی زبان نیز بیشتر تلاش کرده است به جایگاه نظام دو زبان در ذهن فرد دوزبانه و جنبه‌های دسترسی زبانی در حین فرآیند رمزگردانی بپردازد. همچنین مطالعه نگرش^۳ افراد نسبت به پدیده رمزگردانی در این دسته از پژوهش‌ها قرار می‌گیرد. مطالعات زبان‌شناسی اجتماعی اما بیشتر به انگیزه‌های اجتماعی و جامعه‌شناختی در پس فرآیند رمزگردانی پرداخته‌اند و تلاش زبان‌شناسان در این نوع مطالعات، بر توصیف ارتباط مؤلفه‌های جامعه‌شناختی با انواع رمزگردانی و نیز بررسی این پدیده در بافت‌ها و حوزه‌های متفاوت جامعه‌شناختی متمرکز بوده است (استل^۴ و یاکپو^۵، ۲۰۱۵). با در نظر گرفتن ماهیت چندوجهی پدیده

¹G. Alfonzetti

² Language choice

³ Attitude

⁴ G. Stell

⁵ K. Yakpo

رمزگردانی در دهه‌های اخیر و افزایش دوزبانگی در جوامع مختلف، نیاز به مطالعه دقیق‌تر این فرآیند بیشتر از پیش احساس شده و اغلب مطالعات در این زمینه ماهیت میان‌رشته‌ای به خود گرفته‌اند. از آن میان می‌توان به فانگ^۱ (۲۰۲۲) استل و یاکپو (۲۰۱۵) و آلفونزتی (۲۰۰۵) اشاره کرد که با رویکردی ساختاری-جامعه‌شناختی یا روانشناختی-جامعه‌شناختی به بررسی رمزگردانی پرداخته‌اند.

پژوهش‌هایی که در جامعه زبان‌شناسی ایران به بررسی پدیده رمزگردانی پرداخته‌اند را می‌توان به سه دسته کلی تقسیم کرد. دسته اول پژوهش‌هایی هستند که در حوزه آموزش زبان دوم به بررسی رمزگردانی پرداخته‌اند که از آن میان می‌توان به احمدی (۱۳۹۲)، عموزاده و ویسی‌حصار (۱۳۹۳)، جعفری (۲۰۱۱) و جویبار و همکاران (۱۴۰۱) اشاره کرد که رمزگردانی و رمزآمیزی^۲ را در کلاس‌های آموزش زبان انگلیسی مورد بررسی قرار داده‌اند. جعفری (۱۳۸۷)، سلیمی (۱۳۸۸) و حیدری (۱۳۹۲) نیز به رمزگردانی میان زبان فارسی و ترکی در محیط مدرسه و کلاس درس و در میان داده‌های زبانی معلمان و دانش‌آموزان دوزبانه ترکی-فارسی پرداخته‌اند. برخی از این مطالعات چارچوبی جامعه‌شناختی داشته و رابطه متغیرهایی چون جنسیت، سن و تحصیلات گویشوران دوزبانه را با رمزگردانی مورد بررسی قرار داده‌اند. به عنوان مثال جعفری (۱۳۸۷) تأثیر سه متغیر اجتماعی سن، جنسیت و تحصیلات را در رمزگردانی دانش‌آموزان دوزبانه ترکی آذری-فارسی در دبیرستان‌های شهر اهر مورد بررسی قرار داده و میزان وقوع رمزگردانی را در گفتار آزمودنی‌های خود با استفاده از روش ضبط داده مورد ارزیابی قرار داده است. تحلیل‌های پژوهش نشان دادند که وقوع رمزگردانی درون جمله‌ای با تحصیلات و جنسیت آزمودنی‌ها مرتبط بوده است. سلیمی (۱۳۸۸) نیز که با استفاده از پرسش‌نامه به گردآوری داده در میان دانش‌آموزان دبیرستانی شهر بجنورد پرداخته، رمزگردانی میان زبان ترکی و فارسی را در تحقیق خود مورد ارزیابی قرار داده و به این نتیجه رسیده است که زبان غالب در حوزه خانواده و مدرسه، فارسی بوده و هیچ رابطه معنی‌داری میان رمزگردانی و متغیر جنسیت در آزمودنی‌ها وجود نداشته است.

دسته دوم پژوهش‌ها با رویکردی ساختاری به پدیده رمزگردانی پرداخته و بر ویژگی‌های نحوی زبان‌ها در رمزگردانی تأکید داشته‌اند. ضیاءحسینی (۱۳۸۷) رمزگردانی میان فارسی و انگلیسی را در میان ایرانیان مقیم امریکا مطالعه کرده و انگیزه‌های اصلی رمزگردانی را در این گویشوران، مبتداسازی دانسته است. غیاثیان و رضایی (۱۳۹۳) نیز با بررسی گفتار دوزبانه‌های ارمنی-فارسی تهران به مطالعه رمزگردانی در ارتباطات کلامی این گویشوران پرداخته و در دسته‌بندی انواع رمزگردانی در گفتار آنها به این نتیجه رسیده‌اند که رمزگردانی از هر دو نوع درون جمله‌ای و برون جمله‌ای در مکالمات آنها مشاهده شده است. حیدری و همکاران (۱۳۹۴) نیز با بررسی رمزگردانی و رمزآمیزی در گفتار دوزبانه‌های ترکی آذری و فارسی در چارچوب مدل نحوی ماتریس^۳ به این نتیجه رسیده‌اند که در گفتار این افراد، اگرچه زبان آذری به عنوان زبان ماتریس و زبان فارسی به عنوان زبان درونه به کارگرفته شده است؛ سازه‌های زبان فارسی به طور کامل در چارچوب نحوی و ساخت‌واژی زبان آذری به کار گرفته شده است.

^۱ X. Fang

^۲ Code mixing

^۳ Matrix language frame model

دسته سوم از پژوهش‌های فارسی در ارتباط با رمزگردانی، پژوهش‌هایی با رویکرد زبان‌شناسی اجتماعی هستند که اغلب، رمزگردانی میان زبان فارسی و گویشی از زبان فارسی را در محیط‌های مختلف اجتماعی مورد بررسی قرار داده‌اند. عامریان (۱۳۸۸) در چارچوب نظری تحلیل حوزه‌ای فی‌شمن^۱ (۱۹۷۲) در دو حوزه خانواده و محیط اداری و کار و با گردآوری داده با استفاده از دو روش پرسشنامه و مشاهده، الگوی رمزگردانی را میان مهاجران دوزبانه مازندرانی- فارسی در شهر تهران بررسی کرده است. وی در پژوهش خود به این نتایج دست یافته که در میان این گویشوران، زنان بیشتر از زبان فارسی استفاده کرده و در گروه‌های سنی پایین‌تر میزان استفاده از زبان فارسی بیشتر از زبان مازندرانی است. سعیدی و آریان‌پویا (۱۳۹۴) نیز در چارچوب جامعه‌شناسی زبان و تحلیل حوزه‌ای فی‌شمن (۱۹۷۲) به بررسی تأثیر متغیرهای بافت وقوع گفتار، سن و جنسیت بر میزان رمزگردانی گویشوران دوزبانه ترکی- فارسی پرداخته‌اند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که میزان رمزگردانی در بافت خانواده بیشتر از حوزه کار بوده و افراد در حوزه خانواده نسبت به حوزه کار بیشتر از رمزگردانی درون‌جمله‌ای استفاده کرده‌اند. همچنین وقوع رمزگردانی در مردان اندکی بیشتر از زنان بوده است. عزیزی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی رمزگردانی در جامعه نوجوانان دوزبانه کلهری- فارسی در پایه‌های مختلف مقطع متوسطه شهرستان سرپل‌ذهاب در چارچوب تحلیل حوزه‌ای زبان پرداخته‌اند. نتایج این تحقیق نشان داده است که کاربرد زبان فارسی در حوزه‌هایی خانواده، دوستی، همسایگی و اداری به طور محسوسی بیشتر از کردی کلهری بوده و دختران نیز نسبت به پسران تمایل بیشتری به استفاده از زبان فارسی داشته‌اند. در همین چارچوب افشار و گراوند (۱۴۰۰) نیز با بررسی رمزگردانی در بین گویشوران لک زبان با در نظر گرفتن سه عامل جامعه- شناختی سن، جنسیت و بافت وقوع گفتار میزان وقوع رمزگردانی را در میان ۱۲۰ گویشور دوزبانه لکی- فارسی مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسیده‌اند که این عوامل در میزان رمزگردانی این گویشوران مؤثر بوده‌اند به گونه‌ای که رمزگردانی به فارسی در بین زنان، افراد کم سن و در بافت رسمی بیشتر اتفاق می‌افتد.

چنانکه ییم^۲ و کلمنت^۳ (۲۰۲۱) اشاره می‌کنند، مطالعه نگرش گویشوران زبان نسبت به یک گونه زبانی و رمزگردانی میان دو گونه زبانی در محیط‌های دوزبانه، می‌تواند از مهم‌ترین دلایل انتخاب‌های زبانی آنها در موقعیت‌های اجتماعی متفاوت باشد. در مواردی که محیط دوزبانگی شامل به‌کارگیری گونه‌های مختلف زبانی از جمله زبان معیار، گویش و یا لهجه باشد، بدون تردید گویشوران زبان براساس نگرشی که نسبت به این گونه‌ها و تنوعات زبانی دارند، به باورهایی در مورد آنها دست خواهند یافت که در نحوه کاربرد و میزان استفاده از این گونه‌های زبانی تأثیرگذار خواهد بود ییم و کلمنت (۲۰۲۱). بنابراین رابطه نگرش افراد به رمزگردانی در مطالعات دوزبانگی و رفتار زبانی افراد دوزبانه و ارتباط آن با نگرش این افراد در مطالعات رمزگردانی حائز اهمیت است. با توجه به پیشینه مطالعات رمزگردانی در مطالعات فارسی و فقدان توجه به عامل نگرش افراد به رمزگردانی، پژوهش حاضر سعی دارد با بررسی ارتباط نگرش افراد به رمزگردانی به عنوان عاملی روانشناختی، به ارتباط آن با متغیرهای جامعه‌شناختی گویشوران دوزبانه گیلکی- فارسی بپردازد تا تصویری دقیق‌تر از انتخاب‌های زبانی این گویشوران در حوزه‌های مختلف کاربرد زبان به‌دست دهد.

¹ J. Fishman

² O. Yim

³ R. Clement

۲. چارچوب نظری پژوهش

با توجه به ماهیت میان‌رشته‌ای پژوهش حاضر، چارچوب نظری پژوهش شامل دو بخش است. بخش نخست تحت عنوان «مدل نشاننداری» به چارچوب نظری بررسی عوامل جامعه‌شناختی رمزگردانی می‌پردازد و در بخش دوم، چارچوب مطالعات روانشناختی رمزگردانی، به‌ویژه مطالعه نگرش به رمزگردانی معرفی شده است.

۳-۱. مدل نشاننداری در رمزگردانی

در مطالعات زبانی جوامع دوزبانه و چندزبانه، یکی از سؤالاتی که همواره مورد توجه زبان‌شناسان بوده، این مسأله است که گویشوران دوزبانه طبق چه الگوهایی دست به انتخاب‌های زبانی می‌زنند؟ به عبارتی پاسخ به این سؤال که «کدام گویشوران زبان، در گفتگو با چه کسانی و در چه موقعیت‌هایی از چه گونه زبانی استفاده می‌کنند؟ حائز اهمیت بوده است». با طرح این سؤال فی‌شمن (۱۹۷۲) مفهومی را تحت عنوان تحلیل حوزه کاربرد زبان^۱ معرفی کرد که از آن پس در بسیاری از مطالعات زبان‌شناسی اجتماعی که به موضوع انتخاب زبانی و رمزگردانی در جوامع دوزبانه پرداخته‌اند مورد استفاده قرار گرفته است. مفهوم حوزه کاربرد زبان به این واقعیت اشاره دارد که در جوامع دوزبانه، هر زبان یا گونه زبانی، برای هدفی خاص، در محیطی خاص و یا توسط افراد خاصی از جامعه مورد استفاده قرار می‌گیرد. بر این اساس می‌توان حوزه‌های کاربرد متفاوتی مانند محیط کار و اداره، محیط خانواده و محیط مذهبی مانند کلیسا و مسجد در نظر گرفت (جنمو^۲، ۲۰۲۱: ۷). در واقع گویشوران دوزبانه با در نظر گرفتن مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی و کاربردشناختی، تصمیم می‌گیرند که در کدام محیط و موقعیت با استفاده از کدام زبان یا رمز ارتباط برقرار کنند. علاوه بر انتخاب زبانی یا همان رمزگردانی، عامل محیط و موقعیت کاربردشناختی یا همان حوزه کاربرد زبان، در نوع و میزان رمزگردانی نیز بسیار مؤثر است.

یکی از نظریه‌هایی که در چارچوب جامعه‌شناسی زبان برای توصیف رمزگردانی مورد استفاده قرار می‌گیرد «مدل نشاننداری» است که میرز-اسکاتن^۳ (۱۹۹۳) نخستین بار در کتاب خود تحت عنوان «انگیزه‌های اجتماعی رمزگردانی» آن را مطرح کرده است. براساس این مدل هر زبان در یک جامعه دوزبانه برای نقش‌های اجتماعی مشخصی به کار گرفته می‌شود. او معتقد است که هر گویشور دوزبانه، با انتخاب یکی از دو زبان در مکالمه و انجام رمزگردانی، ادراک خود را از نقش و کارکرد هر زبان در بافت کلامی مشخص نشان می‌دهد. مفهوم نشاننداری در این مدل از این دیدگاه برگرفته شده که در هر موقعیت کلامی، مجموعه‌ای از انتظارات و عادات زبانی بی‌نشان وجود دارد که براساس تجربه‌های پیشین گویشور زبان حاصل شده و مجموعه‌ای از انتخاب‌های نشان‌دار وجود دارد که خلاف انتظارات گویشوران است. انتخاب گونه نشاندار در یک موقعیت کلامی نیز بدون تردید انگیزه‌های اجتماعی داشته و با مشخصه‌های زبانی همچون تغییر لحن و آهنگ کلام و یا مکث همراه است که از الزامات رمزگردانی است (میرز-اسکاتن، ۱۹۹۳: ۷۳). وی که مدل نشاننداری خود را براساس مطالعات خود در برخی از جوامع دوزبانه آفریقا طرح کرده است، مثال‌هایی از رمزگردانی در این جوامع را برای توصیف مدل پیشنهادی خود آورده است. به‌عنوان مثال میرز-اسکاتن

^۱ Domain analysis

^۲ T. B. Genemo

^۳ C. Myers-Scotton

(۱۹۹۳)، در کتاب خود مکالمه‌ای حاوی رمزگردانی را میان یک مشتری و کارمند بانک در نایروبی می‌آورد و توضیح می‌دهد که در این جامعه زبان سواحلی انتخاب بی‌نشان در محیط‌های رسمی و اداری است و در اغلب موقعیت‌های کلامی رسمی به کار می‌رود. مشتری در آغاز مکالمه به سواحلی با کارمند بانک شروع به صحبت کردن می‌کند و در میان مکالمه برای اینکه کمک بیشتری خارج از وظایف تعیین‌شده کارمند از او درخواست کند و برای نشان دادن صمیمیت اجتماعی بیشتر شروع به صحبت کردن به گویش بومی خود می‌کند. بنابراین انتخاب رمز نشاندار و اعمال رمزگردانی در این بافت با یک کارکرد اجتماعی که همان ابراز صمیمیت اجتماعی به واسطه اشتراکات قومی و فرهنگی است، همراه است. بنابراین آنچه در مدل نشاننداری اهمیت دارد انگیزه‌های جامعه‌شناختی در پس رمزگردانی است که انتخاب میان رمز نشاندار و بی‌نشان را در تعاملات اجتماعی فرد دوزبانه تعیین می‌کند.

مدل نشاننداری در اصل مبتنی بر مفهوم عادات و هنجارهای زبانی^۱ است که پیش‌تر فیشمن (۱۹۷۲) در چارچوب «حوزه کاربرد زبان» و مفهوم چارچوب هنجارها^۲ آن را مطرح کرده بود. از دیدگاه فیشمن (۱۹۷۲) انتخاب‌های زبانی که به عادت توسط گویشوران در جوامع دوزبانه صورت می‌پذیرد اتفاقی نبوده و تابعی از هنجارهای کلامی جامعه در سطح کلان است. مفهوم رمز نشاندار و بی‌نشان که در مدل نشاننداری مطرح شده، در واقع برگرفته از مفهوم هنجارهای کلامی است که تعیین‌کننده انگیزه‌ی اجتماعی رمزگردانی است و تحت تاثیر عامل موقعیت و حوزه کاربرد زبان است (بوزتپه، ۲۰۰۳). از نظر فیشمن (۱۹۷۲)، مفهوم حوزه کاربرد زبان به خوبی می‌تواند رابطه میان رمز بی‌نشان و موقعیت‌های کلامی متفاوت را توصیف کند. از نظر او انتخاب مناسب میان دو رمز بر اساس اینکه شرکت‌کنندگان در مکالمه چه کسانی هستند و در چه موقعیتی و درباره چه موضوعی با هم صحبت می‌کنند، می‌تواند متفاوت باشد. بنابراین هنجارهای زبانی که بعدها در مدل نشاننداری به کارگرفته شده، تابعی از چند عامل اصلی از جمله حوزه کاربرد زبان، شرکت‌کنندگان در رویداد کلام، مکان وقوع مکالمه و موضوع سخن است که فیشمن (۱۹۷۲) به آنها در چارچوب تحلیل حوزه کاربرد زبان پرداخته است. به عنوان مثال در حوزه کاربرد زبانی خانواده، متغیر «شرکت‌کنندگان در کلام» می‌تواند والدین و فرزندان باشد و متغیر «مکان مکالمه» خانه یا محیط بیرون از خانه باشد و موضوع مکالمه به عنوان مثال آماده سازی غذا باشد. اما اگر هر یک از این عوامل تغییر کند انتخاب رمز نیز تحت تاثیر آن می‌تواند تغییر کرده و رمزگردانی صورت گیرد (بوزتپه^۳، ۲۰۰۳: ۱۳).

۲-۳. نگرش به رمزگردانی

یکی از عواملی که ماهیت روانشناختی داشته و در فرآیند رمزگردانی مؤثر است، نگرش فرد است. نگرش افراد یک پدیده روانشناختی است که به معنای ارزیابی مطلوب یا نامطلوب افراد از یک ماهیت است. در بحث نگرش و رابطه آن با رمزگردانی باید به طور مشخص میان نگرش یک فرد به هر زبان با نگرش او نسبت به رمزگردانی میان دو زبان، تمایز گذاشته شود. به عنوان

^۱ Norms

^۲ Normative framework

^۳ E. Boztepe

مثال گیونز^۱ (۱۹۸۷) به این مسأله اشاره می‌کند که اگرچه زبان انگلیسی و کانتونی هردو در هنگ کنگ از منزلت اجتماعی برخوردار هستند، اما این تا زمانی صادق است که هر دو به طور مجزا برای ارتباط توسط گویشوران دوزبانه مورد استفاده قرار گیرند؛ چراکه نگرش افراد جامعه نسبت به گونه‌ای که شامل رمزگردانی میان این دو زبان است، منفی بوده و این گونه تلفیقی از دو زبان، مطلوب گویشوران زبان نیست. بنابراین در بحث مطالعه نگرش افراد و رمزگردانی، به جای اینکه هدف مقایسه نگرش افراد نسبت به دو گونه زبانی و استفاده از آنها باشد، باید نگرش آنها نسبت به گونه‌ای از گفتار سنجیده شود که در آن هردو زبان در کنار هم برای ارتباط مورد استفاده قرار می‌گیرند (پاپلاک، ۱۹۸۰). در سال‌های اخیر مطالعه نگرش افراد به رمزگردانی مورد توجه بوده است. دیویل^۲ و وای^۳ (۲۰۱۴) با بررسی ۲۰۰۰ گویشور چندزبانه و توزیع پرسشنامه به صورت برخط میان آنها، رابطه نگرش این افراد به رمزگردانی را با دیگر متغیرهای اجتماعی این افراد مورد بررسی قرار دادند. نتیجه ارزیابی‌های آنها نشان داد که نگرش مثبت به رمزگردانی، با شاخص‌های اجتماعی از جمله جنسیت و سطح تحصیلات این افراد مرتبط است. در ارتباط با روش‌های بررسی نگرش افراد به رمزگردانی و ارتباط آن با متغیرهای اجتماعی نیز چنانکه پییم و کلمنت (۲۰۲۱) تصریح می‌کنند، بهترین روش برای جمع‌آوری داده در این خصوص مصاحبه و پرسشنامه است.

۳-۳. روش‌شناسی و ابزار پژوهش

در ارتباط با دوزبانگی^۴ گیلکی-فارسی، در تحقیق حاضر با توجه به شباهت میان گیلکی و فارسی در بسیاری از موارد و با توجه به اینکه تناوب کاربرد دو گونه‌ی زبانی مشابه مورد توجه بوده، تعیین اینکه این تناوب کاربرد، نمودی از رمزگردانی است یا رمزآمیزی مورد توجه نبوده و رمزگردانی به عنوان یک مفهوم عام که دربرگیرنده رمزآمیزی نیز است، در نظر گرفته شده است. تحقیق حاضر یک مطالعه کاربردی، به لحاظ مبنا پیمایشی و از نوع توصیفی زمینه‌یابی است که به‌منظور بررسی جامعه‌شناختی پدیده رمزگردانی میان گیلکی و فارسی در بین گویشوران گیلانی، انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش گویشورانی هستند که ساکن شهر رشت بوده و اصالت گیلک داشته‌اند؛ به این معنی که والدینی گیلک زبان داشته و به هر دو زبان گیلکی و فارسی تسلط داشته‌اند. با توجه به اینکه در تحقیق حاضر متغیرهای جامعه‌شناختی سن و جنسیت مورد اهمیت بوده، لازم بود جامعه آماری تحقیق، هر دو جنس زن و مرد و نیز رده‌های سنی متفاوت را دربرگیرد. به این منظور در ابتدا ۲۰۰ فرد از ساکنان شهر رشت به روش نمونه‌گیری نیمه تصادفی و برحسب آمادگی شرکت در پژوهش، انتخاب شدند. اما با توجه به اینکه تسلط به دو زبان در پژوهش‌های رمزگردانی از عوامل بسیار مؤثر در این فرآیند در نظر گرفته می‌شود، معیار انتخاب آزمودنی‌های تحقیق دوزبانه بودن آنها و تسلط بر هر دو زبان گیلکی و فارسی بوده است. از این‌رو در مرحله تحلیل داده‌ها، داده‌های جمع‌آوری شده از ۱۸ شرکت‌کننده که خود را چندان مسلط به زبان گیلکی ندانسته بودند از پژوهش کنار گذاشته شده و داده‌های ۱۸۲ آزمودنی

^۱ J. Gibbons

^۲ J.-M. Dewaele

^۳ L. Wei

^۴ در پژوهش حاضر بر اساس معیارهای به دست‌داده‌شده در دبیرمقدم (۱۳۸۷) برای تعریف زبان، گویش و لهجه و با استناد به نظر ایشان که گیلکی را زبان دانسته‌اند و نه گویش و در کنار فارسی به عنوان زبان رسمی کشور، گیلکی را در طبقه زبان‌های محلی ایران قرار داده‌اند، از اصطلاح دوزبانگی برای تناوب فارسی و گیلکی استفاده شده است.

در بررسی‌های آماری مورد استفاده قرار گرفت. جدول (۱) فراوانی و درصد شرکت کنندگان در پژوهش را بر حسب ویژگی‌های جامعه‌شناختی آنها نشان می‌دهد. در این جدول فراوانی خام اشاره به تعداد واقعی داشته و فراوانی نسبی درصد شرکت کنندگان را به نسبت هریک از متغیرها نشان می‌دهد.

جدول ۱.

فراوانی آزمودنی‌های پژوهش بر حسب متغیرهای جامعه‌شناختی سن، تحصیلات و جنسیت

متغیرها	سطوح متغیرها	فراوانی خام	فراوانی نسبی
سن	زیر ۲۰ سال	۳۶	۲۰
	۲۰ تا ۴۰ سال	۸۷	۴۸
	۴۰ تا ۷۰ سال	۵۹	۳۲
تحصیلات	دیپلم و کمتر	۶۹	۳۸
	کاردانی یا کارشناسی	۸۶	۴۷
	تحصیلات تکمیلی	۲۷	۱۵
جنسیت	زن	۱۰۵	۵۸
	مرد	۷۷	۴۲

در پژوهش حاضر برای جمع‌آوری داده از جامعه آماری مورد نظر از ابزار پرسشنامه استفاده شد. در مرحله مطالعات آزمایشی، ابتدا پرسشنامه به ۲۰ گویشور دو زبانه گیلکی-فارسی داده شد و پس از بررسی اولیه پاسخ‌های ثبت‌شده، تغییراتی در برخی گویه‌های پرسشنامه صورت گرفت. پرسشنامه مورد استفاده در پژوهش حاضر، پرسشنامه‌ای محقق ساخته است که با بهره‌گیری از تحقیقات مرتبط با موضوع پژوهش تدوین گردید. به طور مشخص، در تهیه پرسشنامه در بخش اطلاعات حوزه‌های کاربرد زبان از مدل فیشمن (۱۹۷۲) و برای تدوین گویه‌های مربوط به نگرش به رمزگردانی از معیارهای دیویل و وای (۲۰۱۴) بهره گرفته شد. پرسشنامه براساس طیف لیکرت^۱ پنج گزینه‌ای که شامل خیلی کم (۱)، کم (۲)، تا اندازه‌ای (۳)، زیاد (۴) و خیلی زیاد (۵) بود، تنظیم گردید. پرسشنامه به طور کلی در سه بخش تنظیم گردید. در بخش اول، ویژگی‌های اجتماعی (سن، جنسیت و تحصیلات) و تسلط آزمودنی‌ها به دو گونه زبانی گیلکی و فارسی مورد ارزیابی قرار گرفته است. در بخش دوم، گویه‌های مرتبط با میزان استفاده از رمزگردانی در حوزه‌های مختلف کاربرد زبان مطرح شده است. در این بخش به ترتیب میزان رمزگردانی در حوزه خانواده، دوستی، همسایگی، آموزشی و اداری مورد بررسی قرار گرفته است. در این راستا برای بررسی دقیق‌تر هر حوزه و در نظر گرفتن عوامل مختلف دخیل در رمزگردانی، در گویه‌های مربوط به هر حوزه، عواملی چون مخاطب گفتگو و نیز در صورت لزوم مکان گفتگو گنجانده شده است. به عنوان مثال، در حوزه خانواده در گویه‌ها میزان رمزگردانی در گفتگو با پدر یا مادر، پدربزرگ با مادر بزرگ، فرزندان و بستگان مورد پرسش قرار گرفته است؛ در گویه‌های مربوط به حوزه دوستی نیز، مکان مکالمه با دوستان از جمله جشن و مهمانی و کوچه و بازار مطرح شده است. در این بخش، در مجموع ۱۹ گویه برای بررسی

^۱ Likert Scale

میزان رمزگردانی در حوزه‌های زبانی به کار گرفته شد: حوزه خانواده، ۵ گویه؛ حوزه دوستی، ۴ گویه؛ حوزه آموزشی، ۲ گویه؛ حوزه همسایگی، ۴ گویه و حوزه اداری، ۳ گویه.

در بخش سوم پرسشنامه نیز داده‌های مربوط به نگرش افراد به رمزگردانی در قالب یک سوال و در چهار گویه به صورت زیر در قالب طیف لیکرت پنج گزینه‌ای مورد ارزیابی قرار گرفت:

«تا چه اندازه با جملات زیر درباره رمزگردانی میان گیلکی و فارسی موافق هستید؟»

- (۱) رمزگردانی بین گیلکی و فارسی به هنگام صحبت کردن با دیگران نشان‌دهنده تسلط بیشتر من به دو زبان است.
- (۲) صحبت کردن به هر دو زبان گیلکی و فارسی در یک گفتگو، باعث می‌شود بهتر با دیگران ارتباط برقرار کنم.
- (۳) هنگام گفتگو، اگر طرف مقابلم هر جا لازم بود فارسی و هر جا لازم بود گیلکی حرف بزند یعنی احترام بیشتری به من می‌گذارد.
- (۴) وقتی کسی در مکالمه با من به فارسی، مدام از اصطلاحات و کلمات گیلکی استفاده کند، یعنی احساس صمیمیت بیشتری با من دارد.

امتیاز بالاتر به هر گویه نشانگر نگرش مثبت و امتیاز پایین‌تر نشان‌دهنده نگرش منفی آزمودنی‌ها به رمزگردانی بین گیلکی و فارسی است. لازم به ذکر است که برای بررسی روایی پرسشنامه از نظر چند استاد زبانشناسی و متخصص در حوزه روش‌شناسی مطالعات زبانی بهره گرفته شده و برای بررسی پایایی پرسشنامه نیز از آزمون آلفای کرونباخ^۱ استفاده شد. مقادیر آماره آلفای کرونباخ برای دو متغیر میزان رمزگردانی و نگرش مثبت به ترتیب ۰,۷۹ و ۰,۹۳ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی بالای پرسشنامه است.

پرسشنامه به صورت حضوری و در اختیار شرکت‌کنندگان پژوهش قرار گرفت. پیش از مرحله تکمیل پرسشنامه، نخست یکی از محققان که خود دوزبانه گیلکی-فارسی بود، به طور مختصر پدیده رمزگردانی را با استفاده از مثال‌هایی از رمزگردانی میان گیلکی و فارسی برای هر یک از شرکت‌کنندگان توضیح داد تا کار تکمیل پرسشنامه برای شرکت‌کنندگان در تحقیق آسان‌تر باشد و نتایج دقیق‌تری از آن حاصل شود. همچنین در مورد شرکت‌کنندگان کم‌سواد، پرسشنامه‌ها به کمک محققین برای افراد خوانده شد و بدون دخالت محقق در انتخاب نهایی، پاسخ شرکت‌کنندگان در پرسشنامه ثبت گردید.

۲. تحلیل داده‌ها و بحث

جدول ۲ تحلیل توصیفی میزان استفاده از رمزگردانی در حوزه‌های مختلف کاربرد زبان را نشان می‌دهد. بر اساس پاسخ‌های آزمودنی‌ها در پژوهش میانگین استفاده از رمزگردانی در کلیه محیط‌ها (متوسط کل) برابر ۲,۹۲ با انحراف معیار ۰,۵ است.

^۱ Cronbach's alpha

جدول ۲.

میزان استفاده از رمزگردانی در حوزه‌های مختلف کاربرد زبان

میانگین	میان	انحراف معیار	حداکثر	حداقل	
۳,۵۲	۳,۸	۰,۸۷	۴,۸	۱,۰	خانواده
۳,۸۶	۴,۰	۰,۹۷	۵,۰	۱,۰	دوستی
۲,۶۵	۲,۵۰	۰,۶۶	۵,۰	۱,۰	آموزشی
۲,۹۵	۳,۰۰	۰,۶۰	۴,۲۵	۱,۰	همسایگی
۱,۴۳	۱,۳۳	۰,۳۷	۳,۰	۱,۰	اداری
۲,۹۲	۳,۰۰	۰,۵	۳,۰	۱,۰	متوسط کل

جدول ۳.

نتایج نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش

متغیرها	آماره آزمون	سطح معناداری
سن	۰,۲۵۱	۰,۰۰۰
جنسیت	۰,۳۷۹	۰,۰۰۰
تحصیلات	۰,۲۷۸	۰,۰۰۰
رمزگردانی در محیط خانواده	۰,۲۰۳	۰,۰۰۰
رمزگردانی در محیط دوستی	۰,۲۳۲	۰,۰۰۰
رمزگردانی در محیط آموزشی	۰,۴۲۲	۰,۰۰۰
رمزگردانی در محیط همسایگی	۰,۳۱۳	۰,۰۰۰
رمزگردانی در محیط اداری	۰,۲۴۶	۰,۰۰۰
نگرش مثبت	۰,۱۷۱	۰,۰۰۲

حداکثر میزان به کارگیری رمزگردانی در کلیه محیط‌ها (متوسط کل) ۳ و حداقل آن ۱ است. با توجه به اینکه گویه‌ها در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شوند، بنابراین نمره متوسط کل رمزگردانی در نمونه پژوهش از نمره ۳ (متوسط نمره طیف لیکرت) پایین‌تر بوده و نشان می‌دهد به طور کلی استفاده از رمزگردانی در نمونه پژوهش کمتر از متوسط است. در مقایسه حوزه‌ها با یکدیگر، بیشترین میزان کاربرد رمزگردانی مربوط به دو حوزه دوستی و خانواده و کمترین آن مربوط به حوزه اداری است و حوزه‌های همسایگی و آموزشی در حد فاصل آنها قرار دارند برای بررسی نرمال بودن توزیع پاسخ‌ها و ویژگی‌های افراد از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف^۱ استفاده شد.

نتایج این آزمون در جدول ۳ ارائه شده است که نشان می‌دهد توزیع پاسخ‌ها برای کلیه متغیرهای پژوهش در سطح اطمینان $p = 0.05$ نرمال است.

در گام بعد، با توجه به نرمال بودن توزیع ویژگی‌های جامعه‌شناختی افراد و پاسخ‌های رمزگردانی برای تمامی متغیرهای پژوهش، به ازای هر یک از حوزه‌های کاربرد زبان، یک آزمون تحلیل واریانس (آنوا)^۲ چندعامله برای بررسی میزان معنادار بودن اختلاف

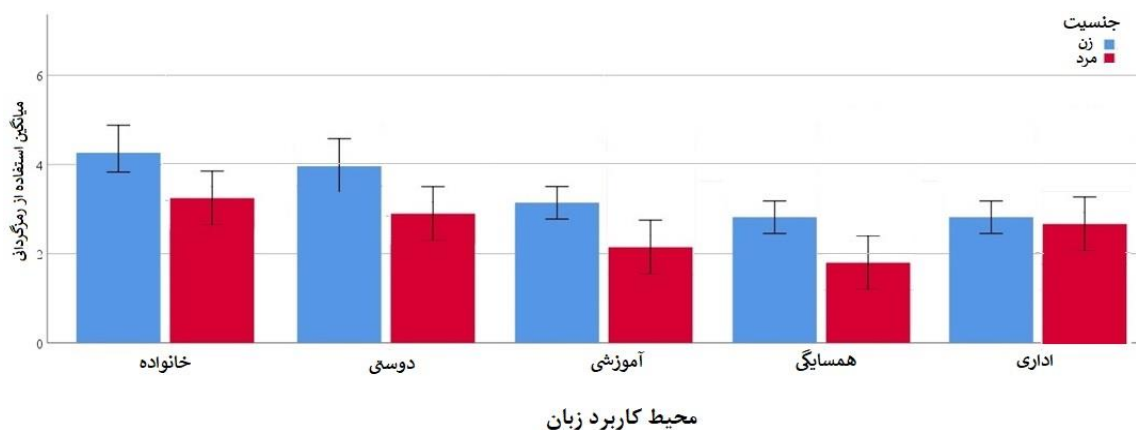
^۱ Kolmogorov-Smirov test^۲ Analysis of Variance (ANOVA)

میانگین‌های به دست آمده انجام شد. در هر آزمون، میزان استفاده از رمزگردانی به عنوان متغیر وابسته و سه عامل سن (با سه سطح زیر ۲۰ سال، ۲۰ تا ۴۰ سال و ۴۰ تا ۷۰ سال)، جنسیت (با دو سطح زن و مرد) و تحصیلات (با سه سطح دیپلم و پایین‌تر، کاردانی و کارشناسی و تحصیلات تکمیلی) به عنوان متغیرهای مستقل انتخاب شدند.

جدول ۴.

خلاصه نتایج آزمون‌های تحلیل واریانس برای محاسبه سطح معنی‌داری اثر عوامل جنسیت، سن و تحصیلات بر میزان استفاده از رمزگردانی در محیط‌های مختلف کاربرد زبان

محیط کاربردی	جنسیت	سن	تحصیلات
محیط خانواده	$F(1,180)=20.10, p<0.001$	$F(2,179)=41.72, p<0.001$	$F(2,179)=35.43, p<0.001$
محیط دوستی	$F(1,180)=37.44, p<0.001$	$F(2,179)=93.28, p<0.001$	$F(2,179)=73.03, p<0.001$
محیط آموزشی	$F(1,180)=18.51, p<0.001$	$F(2,179)=13.73, p<0.001$	$F(2,179)=59.46, p<0.001$
محیط همسایگی	$F(1,180)=30.35, p<0.001$	$F(2,179)=31.07, p<0.001$	$F(2,179)=19.02, p<0.001$
محیط اداری	$F(1,180)=1.65, p>0.1$	$F(2,179)=1.17, p>0.1$	$F(2,179)=16.04, p<0.001$

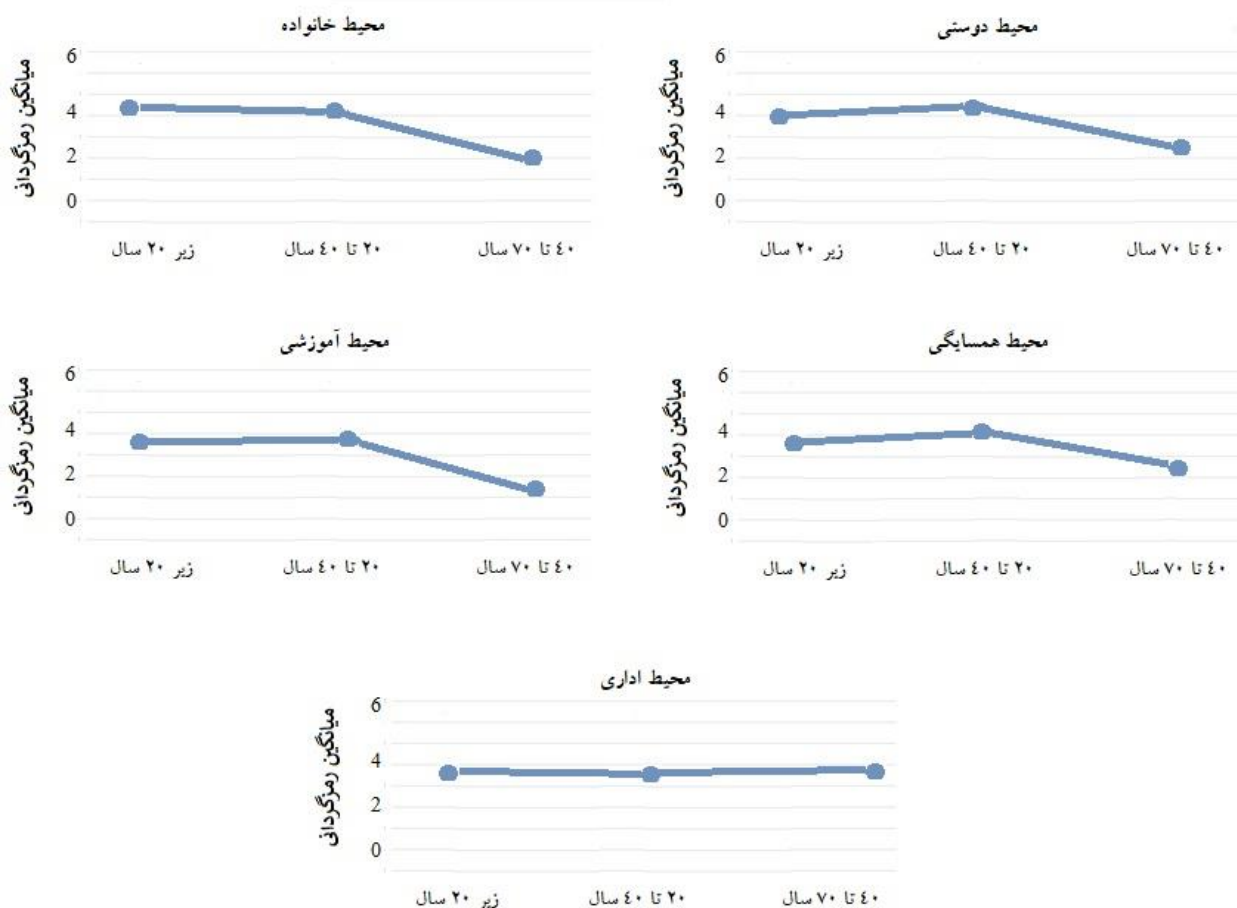

شکل ۱.

میانگین استفاده از رمزگردانی در بین گویشوران زن و مرد پژوهش در محیط‌های مختلف کاربرد زبان.

نتایج آزمون‌های تحلیل واریانس (جدول ۴) نشان داد که اثر مستقل جنسیت بر میزان استفاده از رمزگردانی در تمامی محیط‌های کاربرد زبان به غیر از محیط اداری معنادار است. به این صورت که میزان رمزگردانی در بین گویشوران زن در مقایسه با گویشوران مرد به طور معنادرای بیشتر است (شکل ۱).

این نتایج همچنین نشان داد سن در چهار محیط خانواده، دوستی، آموزشی و همسایگی بر میزان استفاده از رمزگردانی تأثیر معنادار دارد، ولی اثر این عامل در محیط اداری بر میزان استفاده از رمزگردانی معنادار نیست. نتایج آزمون تعقیبی بنفرونی^۱ برای مقایسه‌های دوبه‌دوی سطوح این عامل سه‌سطحی نشان داد میانگین رمزگردانی در بین گویشوران زیر بیست سال و بیست تا چهل سال به طور معناداری از گروه سنی چهل تا هفتاد سال بیشتر است، ولی بین دو گروه سنی اول یعنی گروه سنی زیر بیست سال و گروه سنی دوم یعنی بیست تا چهل سال اختلاف معناداری وجود ندارد (شکل ۲).

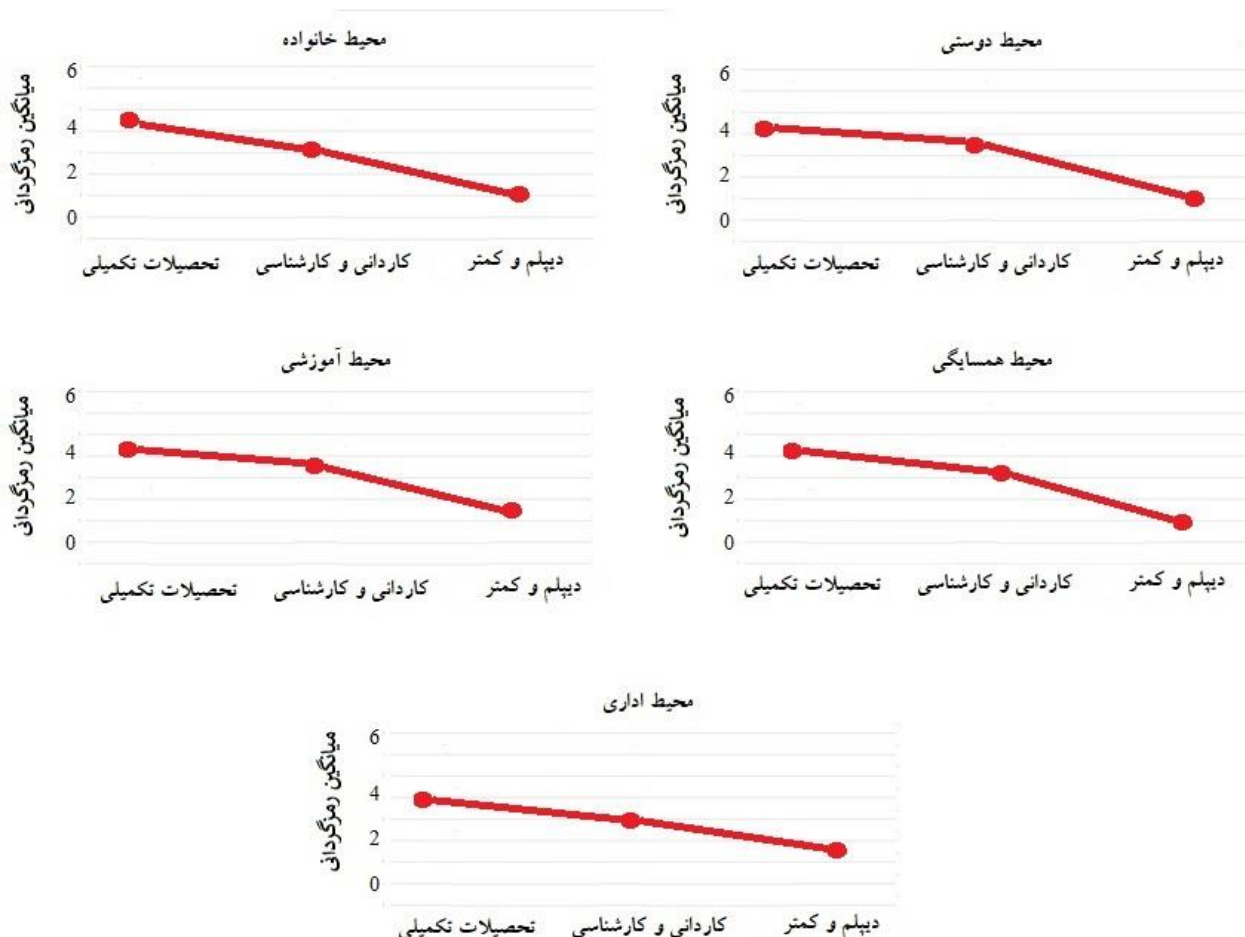
شکل ۲.

میانگین استفاده از رمزگردانی در بین گروه‌های سنی زیر بیست سال، بیست تا چهل سال و چهل تا هفتاد سال در محیط‌های مختلف کاربرد زبان.

نتایج مربوط به عامل تحصیلات نشان داد اثر این عامل بر میزان استفاده از رمزگردانی در سطح تمامی محیط‌های کاربرد زبان معنادار است. نتایج آزمون تعقیبی بنفرونی نشان داد میزان استفاده از رمزگردانی در بین گویشوران با تحصیلات تکمیلی به طور معناداری از گویشوران با تحصیلات کاردانی و کارشناسی و همین‌طور تحصیلات دیپلم و پایین‌تر بیشتر است.

^۱ Bonferroni post hoc test

همچنین، افراد با تحصیلات کاردانی و کارشناسی بیشتر از گویشوران با تحصیلات دیپلم و پایین‌تر از رمزگردانی استفاده می‌کنند. به این ترتیب، هر قدر تحصیلات گویشوران بالاتر باشد، میزان استفاده از رمزگردانی بیشتر و هر قدر تحصیلات گویشوران پایین‌تر باشد، میزان استفاده از رمزگردانی در بین آنها کمتر است (شکل ۳).

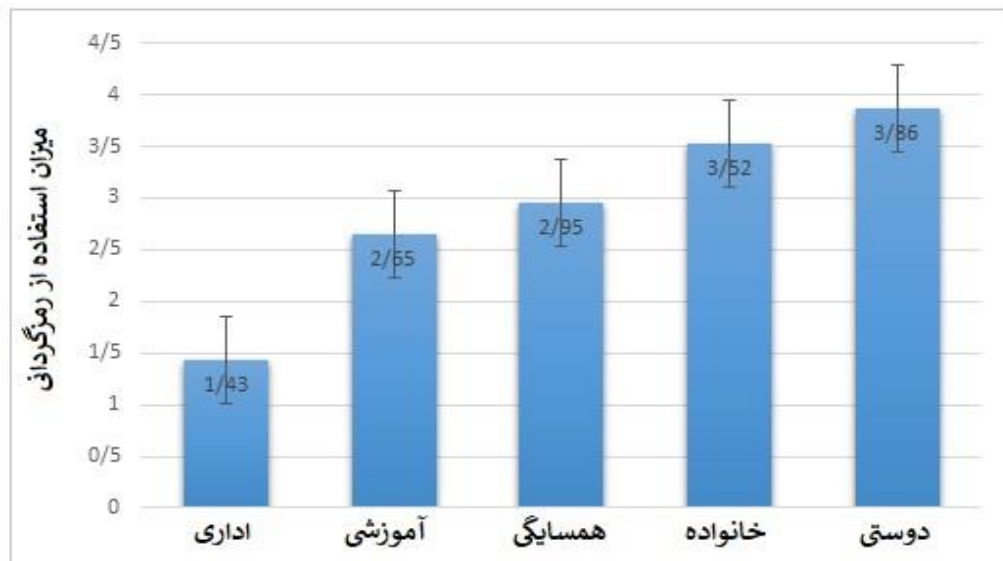
شکل ۳.

میانگین استفاده از رمزگردانی در بین افراد با تحصیلات دیپلم و کمتر، کاردانی و کارشناسی و تحصیلات تکمیلی در محیط‌های مختلف کاربرد زبان است.

نتایج به دست آمده همچنین نشان داد اثر تعاملی دو عامل جنسیت و سن، جنسیت و تحصیلات و یا سن و تحصیلات بر میزان استفاده از رمزگردانی معنادار نیست (همگی موارد، $F < 1$). همچنین، اثر تعاملی سه عامل جنسیت، سن و تحصیلات بر میزان رمزگردانی معنادار نیست ($F < 1$).

در یک آزمون تحلیل واریانس یک‌عامله، اثر حوزه کاربرد زبان نیز بر میزان استفاده از رمزگردانی بررسی شد. نتایج نشان داد اثر این عامل بر میانگین استفاده از رمزگردانی در بین گویشوران معنادار است ($F(1,152) = 98.71, p < 0.001$). نتایج

آزمون تعقیبی بنفرونی نشان داد درحالی که اختلاف میانگین رمزگردانی بین دو حوزه خانواده و دوستی با یکدیگر معنادار نیست، میانگین استفاده از رمزگردانی در این دو حوزه از دیگر حوزه‌ها به طور معناداری بیشتر است. همچنین، میزان استفاده از رمزگردانی بین دو حوزه آموزشی و همسایگی با یکدیگر اختلاف معناداری ندارد در حالی که میزان رمزگردانی این حوزه‌ها در مقایسه با حوزه اداری به طور معناداری بیشتر است (شکل ۴).

شکل ۴.

میانگین استفاده از رمزگردانی در محیط‌های مختلف کاربرد زبان.

در گام پایانی، برای تحلیل داده‌های مربوط به نگرش افراد به رمزگردانی که از امتیاز شرکت‌کنندگان به گویه‌های طراحی شده در یک طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای (۱ = منفی‌ترین نگرش؛ ۵ = مثبت‌ترین نگرش) حاصل شده بود، یک آزمون همبستگی پیرسون^۱ به ازای هر یک از حوزه‌های کاربرد زبان انجام شد که در آن میزان استفاده از رمزگردانی بین گویشوران به صورت تابعی از نگرش افراد محاسبه گردید. ضرایب همبستگی و سطح معناداری بین این دو متغیر به تفکیک حوزه‌های کاربردی در جدول ۶ ارائه شده است. ضرایب همبستگی مثبت با مقادیر نزدیک به یک و سطح معناداری $P < 0.001$ در تمامی محیط‌های کاربردی نشان‌دهنده یک رابطه مثبت قوی بین دو عامل نگرش افراد به رمزگردانی و میزان استفاده از رمزگردانی است. به بیان دیگر، هرقدر نگرش افراد به به رمزگردانی مثبت‌تر باشد، به همان نسبت در مکالمات خود از پدیده رمزگردانی بیشتر استفاده می‌کنند.

¹ Pearson correlation coefficient test

جدول ۵.

خلاصه نتایج آزمون‌های آماری همبستگی برای بررسی رابطه بین دو عامل نگرش افراد به رمزگردانی و میزان استفاده از رمزگردانی در محیط‌های مختلف کاربرد زبان.

سطح معناداری	ضریب همبستگی	محیط کاربردی
P<0.001	R2 = 0.809	خانواده
P<0.001	R2 = 0.768	دوستی
P<0.001	R2 = 0.711	آموزشی
P<0.001	R2 = 0.747	همسایگی
P<0.001	R2 = 0.651	اداری
P<0.001	R2 = 0.723	کل

در ارتباط با الگوی وقوع رمزگردانی در حوزه‌های مختلف کاربرد زبان، نتایج تحقیق نشان داد که در مقایسه حوزه‌ها با یکدیگر، بیشترین میزان کاربرد رمزگردانی مربوط به دو حوزه دوستی و خانواده و کمترین آن مربوط به حوزه اداری است و حوزه‌های همسایگی و آموزشی در حد فاصل آنها قرار دارند. این نتایج مشابه نتایج سعیدی و آریان‌پویا (۱۳۹۴) است که رمزگردانی افراد دوزبانه ترکی-فارسی را در محیط خانواده بیشتر از محیط کار ارزیابی کرده‌اند. همچنین در تحقیق افشار و گراوند (۱۴۰۰) که در آن بررسی رمزگردانی از لکی به فارسی یعنی گونه غیررسمی به زبان رسمی مورد توجه بوده است، رمزگردانی در بافت رسمی مانند اداره و مدرسه بیشتر از بافت غیررسمی یعنی حوزه خانواده و دوستی ارزیابی شده است. در نگاه نخست به نظر می‌رسد نتایج تحقیق حاضر در تضاد با نتایج بررسی افشار و گراوند (۱۴۰۰) است. اما نکته حائز اهمیت این است که در تحقیق حاضر جهت رمزگردانی از گیلکی به فارسی یا بالعکس مورد توجه نبوده است. بنابراین اینکه در محیط‌های رسمی مانند حوزه اداری و آموزشی میزان رمزگردانی گیلکی-فارسی کمتر بوده است، حاکی از کمتر شدن دامنه کاربرد زبان گیلکی در محیط‌های رسمی است.

در ارتباط با رابطه جنسیت و رمزگردانی، نتایج به دست آمده نشان داد جنسیت گویشوران گیلانی بر میزان استفاده از رمزگردانی دوزبانه گیلکی و فارسی در تمامی محیط‌های کاربرد زبان تأثیر معنی‌داری دارد. به این صورت که میانگین استفاده از رمزگردانی در زنان به طور معناداری بیشتر از مردان است؛ بنابراین جنسیت یک عامل مهم در میزان استفاده از رمزگردانی در بین گویشوران دوزبانه گیلانی است. می‌توان چنین گفت که زنان در مقایسه با مردان، تمایل بیشتری به کسب حمایت و تأیید از طرف مخاطب خود دارند به همین دلیل است که زنان بیشتر از مردان به زبان معیار تغییر رمز می‌دهند و همگرایی در گفتار آنان بیشتر به چشم می‌خورد. برعکس، مردان بیشتر تمایل به حفظ اصالت، قدرت و همبستگی از طریق عدم تمایل به رمزگردانی دارند. این نتایج با یافته‌های افشار و گراوند (۱۴۰۰) برای دوزبانه‌های فارسی- لکی مطابقت دارد که نشان دادند رمزگردانی در بین گویشوران دوزبانه زن در مقایسه با گویشوران دوزبانه مرد به طور معناداری بیشتر است. همچنین این نتایج مشابه تحقیق عزیزی و همکاران (۱۳۹۷) در ارتباط با رمزگردانی میان کله‌ری-فارسی است که نشان داده است دختران نسبت به پسران تمایل بیشتری به رمزگردانی داشته‌اند.

در ارتباط با تفسیر رابطه جنسیت با رمزگردانی، چنانکه گاردنر-کلوروس^۱ (۱۹۹۱) تصریح می‌کند، نباید این متغیر را به عنوان یک متغیر ایستا، ثابت و جهانی تفسیر کرد که در همه‌ی فرهنگ‌ها و جوامع زبانی رفتاری یکسان دارد؛ چراکه جنسیت و رابطه آن با رمزگردانی می‌تواند متأثر از عوامل دیگری چون نقش‌های رمزگردانی و جهت رمزگردانی باشد. به این معنی که اینکه رمزگردانی از زبان بومی به زبان رسمی بوده است یا بالعکس، می‌تواند در رابطه آن با جنسیت تأثیرگذار باشد. همچنین تعیین اینکه کارکرد و نقش رمزگردانی در جهت رعایت اصول ادب، ایجاد طنز در گفتار یا هم‌گرایی با مخاطب بوده است می‌تواند در نشان‌دادن دقیق‌تر الگوی رمزگردانی و ارتباط آن با متغیر جنسیت به محقق کمک کند.

نتایج به دست آمده همچنین نشان داد سن افراد بر میزان رمزگردانی گویشوران دوزبانه گیلکی و فارسی در اغلب محیط‌های کاربردی تأثیر معنی‌داری دارد. این نتایج به طور مشخص نشان داد میانگین استفاده از رمزگردانی در بین گروه سنی کمتر از چهل سال (شامل دو گروه سنی زیر بیست سال و بیست تا چهل سال) به طور معناداری از گروه سنی چهل تا هفتاد سال بیشتر است. در حالی که بین دو گروه سنی زیر بیست سال و بیست تا چهل سال اختلاف معناداری وجود ندارد. به این ترتیب، گویشوران مسن‌تر تمایل کمتری به استفاده از رمزگردانی نشان می‌دهند. این نتایج با یافته‌های افشار و گراوند (۱۴۰۰) که به بررسی پدیده رمزگردانی در بین گویشوران لک زبان پرداختند، همسو است که نشان دادند میزان رمزگردانی گویشوران لکی در سنین کمتر نسبت به سنین بالاتر به طور معناداری بیشتر است. نتایج تحقیق حاضر اما در تضاد با تحقیق سعیدی و آریان‌پویا (۱۳۹۴) است که نشان دادند در جامعه دوزبانه ترکی-فارسی با کاهش سن میزان رمزگردانی نیز کاهش می‌یابد.

در ارتباط با رابطه سن با رمزگردانی یا به عبارتی تفاوت‌های بینانحلی در استفاده از رمزگردانی چنانکه گاردنر-کلوروس (۱۹۹۱) اشاره می‌کند، توجه به این نکته ضروری است که رمزگردانی در چه بافتی و در چه جامعه زبانی رخ می‌دهد. وی اشاره می‌کند که تحقیقات در جوامع دوزبانه مهاجر نشان داده‌اند که نسل جوان در این جوامع کمتر از رمزگردانی میان زبان مادری و زبان دوم خود استفاده می‌کنند. این در حالی است که در جوامعی که رمزگردانی میان یک گویش و گونه رسمی اتفاق می‌افتد، افراد مسن‌تر جامعه کمتر از جوانان از رمزگردانی استفاده می‌کنند. بنابراین در ارتباط با یافته‌های تحقیق حاضر مبنی بر استفاده کمتر از رمزگردانی در افراد مسن‌تر جامعه دوزبانه شهر رشت، می‌توان چنین بحث کرد که صحبت به زبان فارسی در بین جوانان و صحبت به زبان گیلکی در بین سالمندان راحت‌تر است، از این رو جوانان به هنگام صحبت به زبان گیلکی از وارد کردن واژگان فارسی و در واقع رمزگردانی بیشتر استفاده می‌کنند چراکه به راحتی به زبان فارسی صحبت می‌کنند، درحالی‌که تسلط بر زبان فارسی در بین سالمندان کمتر دیده می‌شود. همچنین، سالمندان به دلیل تأکید بر حفظ اصالت خود از زبان گیلکی استفاده می‌کنند. درحالی‌که نسل جوان تحت تأثیر رسانه‌های اجتماعی و حتی با تصور برتر بودن منزلت اجتماعی فارسی‌زبانان، به سمت رمزگردانی رفته‌اند. به همین دلیل، نسل جدید از زبان بومی محلی خود فاصله گرفته و در گفتار روزمره خویش بیشتر تمایل به رمزگردانی به زبان فارسی در بافت خانواده، محل کار و محیط‌های آموزشی دارند تا حس همگرایی خود را نیز با مخاطب نشان دهند. در این بین والدین جوانتر در مقایسه با والدین مسن‌تر به دلایل گوناگون از جمله باسواد بودن، ارتباط بیش از حد با فضای رسانه مجازی و تأثیرپذیری، نقش بیشتری در رمزگردانی کلامی و رفتاری خویش و فرزندانشان ایفا

¹ P. Gardner Chloros

می‌کنند. این در حالی است که برخی والدین اعتقاد دارند فرزندی که از همان ابتدا فارسی صحبت کنند، در بزرگسالی فاقد لهجه بومی خواهند بود و این والدین داشتن لهجه را نوعی سرشکستگی و کسر شأن قلمداد می‌کنند و یا برخی از والدین نیز مدرسه را عاملی برای فارسی صحبت کردن فرزندان می‌دانند چرا که در این محیط زبان رسمی فارسی است و دانش‌آموزان مشکلی برای یادگیری این زبان نخواهند داشت و به زعم آنها تکلم به زبان معیار از همان کودکی عاملی برای موفقیت بیشتر دانش‌آموزان در مدارس است.

از دیگر نتایج این تحقیق تأثیر تحصیلات بر میزان استفاده از رمزگردانی است. مطابق یافته‌های به‌دست آمده در این تحقیق، میزان رمزگردانی در بین گویشوران گیلانی در تمامی محیط‌های کاربرد زبان با سطح تحصیلات آنها رابطه مستقیم دارد به طوری که هر قدر تحصیلات گویشوران بالاتر باشد، میزان استفاده از رمزگردانی بیشتر و هر قدر تحصیلات گویشوران پایین‌تر باشد، میزان استفاده از رمزگردانی در بین آنها کمتر است. در چارچوب زبان‌شناسی اجتماعی، سطح تحصیلات در کنار شغل و سطح درآمد به عنوان شاخص‌های طبقه اجتماعی در نظر گرفته می‌شوند. در مورد رابطه طبقه اجتماعی با رمزگردانی، چنان‌که آور^۱ (۲۰۰۲) اشاره می‌کند، گاهی رمزگردانی می‌تواند نشان‌دهنده منزلت اجتماعی باشد. به ویژه رمزگردانی از گونه گویش بومی به زبان رسمی و یا زبان غالب به طور ضمنی نشان‌دهنده اعتبار اجتماعی بیشتر بوده و رفتار زبانی طبقه بالای جامعه است. بر این اساس در تحقیق حاضر رمزگردانی بیشتر در طبقه اجتماعی با تحصیلات بیشتر را می‌توان بیشتر به نفع رمزگردانی از زبان گیلکی به فارسی تعبیر کرد. به این مفهوم که در طبقه تحصیل کرده احتمالاً رمزگردانی بیشتر، به معنی رمزگردانی از گویش به زبان رسمی تعبیر می‌شود. این نتایج همچنین با نتایج تحقیق سبونده^۲ (۲۰۱۲) که در جامعه سه زبانه‌ی چاسو^۳ در تانزانیا انجام گرفته همسو است. در این جامعه زبانی رمزگردانی از زبان بومی چاسو به انگلیسی و نیز از چاسو به سواحلی در میان جوانان و افراد تحصیل کرده بیشتر رایج است که سبونده آن را ناشی از پرستیژ اجتماعی بیشتر زبان سواحلی و انگلیسی نسبت به زبان بومی در این جامعه زبانی دانسته است.

نتایج پژوهش حاضر درباره نگرش گویشوران دوزبانه گیلکی-فارسی به رمزگردانی نشان داد بین دو عامل نگرش افراد به رمزگردانی و میزان استفاده از رمزگردانی در تمامی محیط‌های کاربردی یک رابطه مثبت قوی وجود دارد. به طوری که هر قدر نگرش یک فرد به رمزگردانی مثبت‌تر باشد، به همان نسبت در مکالمات خود از پدیده رمزگردانی بیشتر استفاده می‌کند. بنابراین نگرش مثبت یک عامل مهم در میزان استفاده از رمزگردانی در بین گویشوران دوزبانه گیلانی است. می‌توان چنین توضیح داد که چنانچه نگرش شخص مثبت باشد، آمادگی دارد که حمایت خود را از موضوع نشان دهد. به همین دلیل است که نگرش مثبت منجر به افزایش استفاده از رمزگردانی می‌شود. همچنین، پخش انواع سریال‌ها، فیلم‌ها و سایر برنامه‌ها که در آنها نقش‌های منفی و مضحک با فارسی آمیخته با لهجه‌های محلی ایفا می‌شود ناخواسته به زوال زبان‌های محلی کشور کمک می‌کند، چرا که چنین برنامه‌هایی به وجهه گویشوران زبان محلی آسیب می‌رساند. در چنین شرایطی گویشوران زبان‌های اقلیت، به‌ویژه نوجوانان و جوانان، نسبت به خود و لهجه خود نگرش منفی خلق می‌کنند؛ و نتیجه آن که این دسته از گویشوران بر اساس

^۱ Auer

^۲ sebonde

^۳ Chasu

نگرش‌های منفی ایجاد شده از به کارگیری زبان مادری خود پرهیز می‌کنند و برای مخفی کردن زبان محلی به زبان رسمی کشور صحبت می‌کنند. این نتیجه‌گیری با نتایج تحقیق دیویل و وای (۲۰۱۴) و ییم و کلمنت (۲۰۲۱) که رابطه میان نگرش مثبت به رمزگردانی و میزان استفاده از آن را مستقیم دانسته‌اند، تطابق دارد.

۳. نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر به بررسی رابطه رمزگردانی میان فارسی و گیلکی با عوامل جامعه‌شناختی سن، جنسیت و سطح تحصیلات در جامعه دوزبانه گیلکی- فارسی شهر رشت در چارچوب تحلیل حوزه‌های فیشمن (۱۹۷۲) پرداخته است. همچنین در این تحقیق عامل روانشناختی نگرش افراد به رمزگردانی و ارتباط آن با میزان رمزگردانی در اجتماع مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های تحقیق نشان دادند که رمزگردانی میان گیلکی و فارسی در برخی حوزه‌ها از جمله در دو حوزه خانواده و دوستی بیشتر صورت می‌گیرد. یافته‌های تحقیق نشان دادند که جنسیت عامل مؤثری در رمزگردانی بوده و گویشوران دوزبانه زن نسبت به مردان بیشتر از رمزگردانی در مکالمات خود استفاده کرده‌اند. همچنین در ارتباط با عامل سن نتایج تحقیق نشان دادند که افراد جوان‌تر و تحصیل کرده‌تر به دلیل تمایل بیشتر در استفاده از زبان فارسی، بیشتر میان گیلکی و فارسی رمزگردانی می‌کنند. در ارتباط با عوامل روانشناختی گویشوران دو زبانه و میزان رمزگردانی آنها نیز یافته‌ها نشان دادند بین دو عامل نگرش افراد به رمزگردانی و میزان استفاده از رمزگردانی در تمامی محیط‌های کاربردی یک رابطه مثبت قوی وجود دارد. به طوری که هر قدر نگرش یک فرد به رمزگردانی مثبت‌تر باشد، به همان نسبت در مکالمات خود از پدیده رمزگردانی بیشتر استفاده می‌کند.

به طور کلی در تحقیق حاضر نشان دادیم که رمزگردانی گیلکی- فارسی که مصداقی از رمزگردانی میان یک زبان محلی و زبان رسمی است، تحت تأثیر عوامل متفاوتی از جمله عوامل جامعه‌شناختی، روانشناختی و بافت کاربرد زبان است. به نظر می‌رسد علاوه بر عوامل ذکر شده، توجه به دلایل رمزگردانی و نیز جهت رمزگردانی از گونه محلی به زبان رسمی یا بالعکس، بتواند تصویر دقیق‌تری از الگوی رمزگردانی در جامعه دوزبانه گیلکی- فارسی ارائه دهد. نکته حائز اهمیت که می‌توان آن را از محدودیت‌های تحقیق حاضر دانست این واقعیت است که در پژوهش حاضر تنها از پرسشنامه برای گردآوری داده‌ها استفاده شده است و در این روش میزان صداقت و دقت شرکت‌کنندگان در تکمیل پرسشنامه می‌تواند در نتایج تحقیق تا حدودی تأثیرگذار باشد. بنابراین روش مکمل مصاحبه در کنار پرسشنامه می‌تواند نتایج دقیق‌تری در تحقیقی مشابه به دست آورد. همچنین انجام تحقیق مشابه در محیط‌های روستایی با توجه به اینکه ساکنان آن ممکن است کم‌تر در معرض رمزگردانی میان فارسی و گیلکی باشند، به‌ویژه در ارتباط با نگرش افراد به رمزگردانی می‌تواند نتایج متفاوتی را به دست دهد.

فهرست منابع

- احمدی، شاهو. (۱۳۹۲). «بررسی فرآیند رمزگردانی در کلاس‌های آموزش زبان انگلیسی در محیط‌های دوزبانه: مطالعه موردی شهر سنندج». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. سنندج: دانشگاه ادبیات و علوم انسانی دانشگاه ایلام.
- افشار، طاهره، گراوند، فرینوش. (۱۴۰۰). «فرایند رمزگردانی در بین گویشوران دوزبانه لکی-فارسی بر اساس متغیرهای سن، جنسیت و بافت وقوع گفتار». *زبان‌شناسی و گویش‌های خراسان*، ۱۳(۲).
- دبیرمقدم، محمد. (۱۳۸۷). «زبان، گویش و لهجه: کاربردهای بومی و جهانی»، *دب پژوهی*، ۹۱-۱۲۸.

- جعفری، اکبر. (۱۳۸۷). *جنبه‌های اجتماعی رمزگردانی آذری-فارسی بین دانش‌آموزان دوزبانه دبیرستان‌های اهر*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: گروه زبان‌شناسی و زبان انگلیسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه پیام نور تهران.
- جویبار، بهاره. هادیان، بهرام و واعظ دلیلی، مهدی. (۱۴۰۱). «تأثیر رمزگردانی بر صحت، روانی و پیچیدگی گفتار فراگیران انگلیسی به عنوان زبان دوم»، *افق‌های زبان*، دوره ۶، شماره ۲(۱۲)، (۸۰-۶۵).
- حیدری، عبدالحسین (۱۳۹۲). *رمزگردانی دوزبانه‌های آذری-فارسی در کلاس درس از دیدگاه جامعه‌شناسی زبان و روانشناسی زبان*. تهران: گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی. مرکز تحصیلات تکمیلی. دانشگاه پیام نور تهران.
- حیدری، عبدالحسین و همکاران. (۱۳۹۴). «دلایل رمزگردانی دوزبانه‌های ترکی آذری-فارسی در پرتو مدل زبان ماتریس و نظریه‌ی صفر». *فصلنامه علمی-پژوهشی زبان پژوهی. دانشگاه الزهراء*، سال هفتم، شماره‌ی ۱۶.
- رضایتی کیشه خاله، محرم. حامی دوست، معصومه. (۱۳۹۳). «بررسی پدیده دوزبانگی در گستره‌ی جغرافیایی شهر رشت»، *نشریه‌ی پژوهش‌های زبان‌شناسی تطبیقی*، سال چهارم، شماره ۷.
- سعیدی، زری. آریان پویا، مهسا. (۱۳۹۴). «تحلیلی بر فرآیند رمزگردانی در گویشوران دوزبانه از منظر متغیرهای بافت وقوع گفتار، سن و جنسیت». *علم زبان*، ۳(۵)، ۱۴۱-۱۶۴.
- سلیمی، سپیده. (۱۳۸۸). *بررسی دوزبانگی زبان‌های فارسی و ترکی در میان دانش‌آموزان دبیرستانی شهر بجنورد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی دانشگاه علامه طباطبائی.
- شعبانی، منصور. (۱۳۹۹). «تمایز میان زبان و گویش: بررسی وضعیت گونه‌ی گیلکی»، *فصلنامه علمی زبان پژوهی دانشگاه الزهراء*، سال دوازدهم، شماره ۳۷.
- ضیاء حسینی، سیدمحمد. (۱۳۷۸). «رمزگردانی نشانه برجسته سازی در دوزبانگی»، *نامه‌ی فرهنگ*، شماره ۳۴، (۷۸-۸۳).
- عامریان، قاطمه. (۱۳۸۸). *بررسی تأثیر سن و جنسیت بر کاربرد مازندرانی در میان مهاجران مازندرانی دوزبانه ساکن تهران*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- عزیزی، کیوان. عزیزی فر، اکبر و گوهری، حبیب. (۱۳۹۷). «بررسی جامعه‌شناختی پدیده رمزگردانی دوزبانه‌های کردی کلهری-فارسی در دانش‌آموزان». *تدریس پژوهی*، ۶(۳)، ۳۹-۶۳.
- عموزاده محمد و ویسی حصار، رحمان. (۱۳۹۳). «رمزگردانی و رمزآمیختگی: مطالعه موردی کلای‌های زبان انگلیسی در شهر بوکان»، *فصلنامه زبان پژوهی*، دوره ۶، شماره ۱۲.
- غیاثیان، مریم السادات. رضایی، حکیمه. (۱۳۹۳). «بررسی پدیده رمزگردانی با نگاهی به گفتار دوزبانه‌های ارمنی-فارسی تهرانی، زبان و زبان‌شناسی، شماره ۲۰، ۱۰۳-۱۲۲.
- Alfonzetti, G. (2005). «Integrational variation in code switching, some remarks, *Italian Journal of Linguistics*,» Vol.17, No.1, pp. 93-112.
- Alfonzetti, G. (2014). «Age-related Variation in Code-switching between Italian and the Sicilian Dialect». *Athens Journal of Philology*, 2(1), 21-34.
- Boztepe, E. (2003). «Issues in Code-Switching: Competing Theories and Models», *Studies in Applied Linguistics and TESOL*, Vol.3, No.2. pp.1-27.
- Auer, P. (2002). *Code-Switching in Conversation: Language, Interaction, and Identity*. London: Routledge.
- Brown, K & Miller, J. (2013). *The Cambridge Dictionary of Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chen, K. H. Y. (2008). «Positioning and repositioning: Linguistic practices and identity negotiation of overseas returning bilinguals in Hong Kong». *Multilingua*, 27, 57-75
- Dewaele J.-M., Wei L. (2014). «Intra-and inter-individual variation in self-reported code-switching patterns of adult multilinguals». *International Journal of Multilingualism*, 11(2), 225-246.
- Fang, X. (2022). «Code-switching and the Construction of Identity in *Where Are We Going, Dad?* Season V from the Socio-psycholinguistic Perspective», *English Linguistic research*, Vol.11, No.2.
- Fishman J. (1972). *Sociolinguistics: A Brief Introduction*. Newbury House: Rowley, M.A.

- Gardner, C. P. (1991). *Language selection and switching in Strasbourg*. Oxford: Oxford University Press.
- Genemo, T. B. (2021). Multilingualism and language choice in domains. *Multilingualism – interdisciplinary topics*. IntechOpen.
- Gibbons J. (1987). *Code-mixing and code choice: A Hong Kong case study*. Multilingual Matters.
- Grosjean, F. (1982). *Life with two languages: An introduction to bilingualism*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Gumperz. J.J. (1971). «Language in Social Groups». *Language and National Development*. Vol. 3. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Gumperz. J.J. (1982). *Discourse Strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jafari, Z. (2011). *The facilitative and debilirative role of code-switching: types, functions and gender preferences among Iranian EFL teachers and language learners*, M.A. thesis, University of Kashan.
- Myers-Scotton, C. (1993). *Social motivations for codeswitching: Evidence from Africa*. Oxford: Oxford University Press.
- Sebonde, R. (2012). «Code-switching and social stratification in a rural Chasu community in Tanzania». *Language Matters*, 43(1), 60–76. <https://doi.org/10.1080/10228195.2011.627683>
- Stell, G & Yakpo K. (ed.).(2015). «Code-switching Between Structural and Sociolinguistic Perspectives», *Volume 43 of linguae & litterae*. De Gruuyter.
- Vandekerckhove, R. (1998). «Code-switching between dialect and standard language as a graduator of dialect loss and dialect vitality. A Case Study in West Flanders». *Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik*, 65(3), 280.
- Yim, O. & Clement, R. (2021). «Acculturation and Attitudes toward code-switching: A bi-dimensional framework», *International Journal of Bilingualism*, vol.25, issue 5, pp.1369-1388.